

LØSNINGER

... godt samarbeid

langsiktig perspektiv ...

lavere risiko ...

FORDELER

... fornybar energi
og effektivitet

... høy prioritet

voksende andel av
vind- og solenergi ...

... nøkkelen til klimavern

ANSVAR

Vår motivasjon

Fornybar energi: Nøkkelen til klimavern og en nødvendig investering i framtiden

Klimatiltak må være en prioritet. Vi må redusere risikoen for katastrofale konsekvenser for natur og samfunn til et minimum. Mange studier bekrefter at fornybare energikilder og energieffektivisering er av avgjørende betydning for en dekarbonisering av kraftsektoren i Europa, og for en reduksjon av de store risikoene og miljømessige ødeleggelsene knyttet til bruken av konvensjonelle energikilder.² Overgangen til høye andeler fornybar energi reduserer Europas avhengighet av energiimport, bidrar til økonomisk utvikling, og skaper arbeidsplasser både i produksjonssektoren og i lokalsamfunn. På lang sikt er fornybare energikilder den eneste farbare vei for oss å dekke våre energibehov. Bevaring av de globale økosystemene og dyrebare, begrensede naturressurser for framtidige generasjoner er også et etisk imperativ.

Stort potensiale for synergier

Hvis Europa skal lykkes med å dekarbonisere sitt kraftsystem må Tyskland og Norge spille en nøkkelrolle.

Tysklands Energiewende er en historisk og globalt betydningsfull prosess. I lys av Tysklands beslutning om å fase ut kjernekraft, er sterk vekst av fornybare energikilder det eneste alternativet til fossile brenslere med deres negative klimavirkninger. Vind- og solenergi spiller, og vil spille, en nøkkelrolle i Tyskland så vel som i andre land. Utnyttelsen av disse varierer med værforhold og krever mer fleksibilitet i kraftsystemet, noe som er en nøkkelutfordring for Energiewende. Selv om flere løsninger allerede eksisterer og flere utvikles, kan eksisterende vannkraftmagasiner

være relevante bidrag til en løsning på fleksibilitetsutfordringen. Sammenlignet med Norge er Tysklands naturlige tilgang på vannkraftmagasiner svært liten.³

Takket være naturgitte omstendigheter og tidligere investeringer besitter Norge halvparten av Europas magasinkapasitet, og kan øke denne ytterligere uten å bygge nye dammer.⁴ Norge er derfor i en nøkkelposisjon for å kunne integrere store andeler vind- og solenergi i andre land ved å levere storskala, kostnadseffektiv og utslippsfri indirekte kraftlagring. Slik kan Norge direkte bidra til å fase ut store mengder fossilbasert elektrisitet når den nødvendige kabelkapasiteten er bygget ut. Samtidig kan energieffektiviserende tiltak og den planlagte økningen i fornybar energiproduksjon i Norge bidra til å redusere de høye utslippene fra offshore olje- og gassindustri og fra veitransport.

Miljømessige avveininger

Alle former for energiproduksjon har en miljøinnvirkning og innebærer ulik grad av risiko. Disse bør minimeres på en måte som tar hensyn til energisystemet som helhet. Alt i alt har fornybare energikilder mye mindre miljøkonsekvenser enn konvensjonelle energikilder, og risikoen knyttet til dem er også markant lavere. Vi anerkjenner og aksepterer at overgangen til et energisystem basert på fornybare kilder delvis innebærer en geografisk omfordeling av lokale virkninger på natur og mennesker.

På globalt nivå vil de fleste innbyggerne og naturen tjene sterkt på en reduksjon i energiforbruk basert på fossile energikilder og kjernekraft. En slik reduksjon blir mulig gjennom økt satsing på energieffektivisering og en større andel av fornybare energikilder i energimiksen. Dette må tas i betraktning

når de lokale konsekvensene av fornybar energiproduksjon, den økte utnyttelsen av eksisterende vannmagasiner og utbygging av nytt kraftnett vurderes. Disse konsekvensene må vurderes med tanke på aggregerte lokale og globale virkninger og den antatte risikoen ved konvensjonelle energikilder, inkludert utvinning, transport, drift, avfallshåndtering og klimaeffekter.

Når de lokale virkningene av ny fornybar energiproduksjon skal vurderes, må også virkningene av tilsvarende tiltak andre steder, inkludert i andre land, tas i betraktning. Man kan for eksempel sammenligne virkningene av store nye pumpedrevne vannkraftsystemer i tettbefolkede områder med virkningene av større svingninger i vannstand i eksisterende vannmagasiner.

Gjensidige økonomiske fordeler

Økt krafthandel kan gagne begge parter. I tider med høy vind- eller solkraftproduksjon kan Norge importere billig elektrisitet fra Tyskland og dermed spare vann i sine magasiner (indirekte lagring). Når vindkraftproduksjonen er lav kan Norge eksportere kraft fra det lagrede vannet til høyere priser.

Mer utvekslingskapasitet øker Norges forsyningsikkerhet i tørre år og Tysklands forsyningsikkerhet i perioder med lav fornybarproduksjon. Dermed styrkes stabiliteten i kraftsystemet for hele regionen. Gjennomsnittlige priser for norske forbrukere vil ikke nødvendigvis øke, og en eventuell

prisøkning vil veies opp av økt fortjeneste for norske kraftprodusenter. En sosialt rettferdig redistribusjon kan organiseres, tatt i betraktning at de fleste norske produsentene er offentlig eide selskap.

Da skandinavisk indirekte lagring nesten ikke har energitap (med unntak av moderate transporttap), er den mer energieffektiv enn de fleste andre lagringsmuligheter. Skandinavisk lagring er derfor en virkningsfull løsning for å balansere store mengder variable fornybare energikilder i Tyskland og andre deler av Europa. Det kan også bidra til å redusere kostnadene ved Energiewende. Dette kan imidlertid bare være en del av løsningen, andre fleksibilitetsløsninger må også utvikles og tas i bruk.

For å muliggjøre dette samarbeidet er det behov for en gradvis vekst i utvekslingskapasitet. Dette kan være gunstig for innbyggerne. Den nylig anlagte sjøkabelen mellom Norge og Nederland har betalt seg selv på under tre år og gir nå netto fortjeneste for de statseide selskapene som opererer den. Vi støtter og ønsker velkommen en rask implementering av de planlagte utvekslingskablene, og oppmuntrer politikerne til å legge til rette for realiseringen av flere utvekslingskabler dersom det er nødvendig for å muliggjøre en høyere fornybarandel i Tyskland og andre land.

² Öko-Institut og Wuppertal Institute (2012): Power Sector Decarbonisation: a metastudy.

³ Studien «The significance of international hydropower storage for the energy transition» publisert av World Energy Council i 2012, anslår at dersom Tyskland når 80 prosent av fornybar elektrisitet innen 2050 ligger det økonomiske potensialet for nye kabler mellom Tyskland og Skandinavia på 7 GW til 12 GW de neste 40 årene, hvorav 2 GW allerede er under bygning (NO-DK) eller i en framskreden planleggingsfase (NO-DE). Dette er et mer realistisk estimat enn de anslåtte 46 GW til 76 GW i et scenario med bevisst ekstreme forutsetninger, i en studie publisert i 2010 av German Advisory Council for the Environment. Disse ekstreme tallene har ofte blitt tatt ut av sin rent hypotetiske kontekst, noe som har skapt bekymringer i begge land. Denne felleserklæringen tar ikke stilling til hvor stort behovet potensielt er for kabelkapasitet.

⁴ Eivin Eivind Solvang, Atle Harby, og Ånund Killingtveit (2012): «Increasing Balance Power Capacity in Norwegian Hydroelectric Power Stations: A Preliminary Study of Specific Cases in Southern Norway»; SINTEF TR A7195; NVE (2011): «Økt installasjon i eksisterende vannkraftverk, Potensial og kostnader», NVE rapport 10-2011.

Felles norsk-tysk erklæring

For et langsiktig samarbeid for å fremme fornybar energi og verne om klimaet

Vi ser store muligheter for et styrket samarbeid mellom Norge og Tyskland om fornybar elektrisitet som et konkret klimatiltak.

Vi er en bred koalisjon av NGOer, arbeidsgiverorganisasjoner og fagforeninger, utviklingsorganisasjoner, og andre aktører fra det sivile samfunn i Norge og Tyskland.

I forkant av begge lands nasjonale valg i 2013, oppfordrer vi politikere til å:

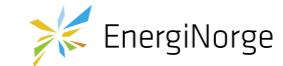
- > Bekrefte eksisterende forpliktelser og styrke våre lands arbeid for klimavern, energieffektivisering og utvikling av fornybar energi.¹
- > Fortsette det gode samarbeidet mellom landene og etablere et felles, ambisiøst og langsiktig perspektiv innen fornybar elektrisitet som utnytter, i god samarbeidsånd, synergiene i felles interesser som naboer og som europeiske partnere.
- > Opprettholde et balansert syn på avveiningene mellom lokalt naturvern, biodiversitet og klimatiltak, inkludert oppmerksomhet rettet mot de lokale virkningene av foreslåtte prosjekter (som for eksempel vindparker på land eller offshore, uttak av biomasse, småkraft, innenlands og internasjonal nettutbygging og økte svingninger i eksisterende vannnivåer for magasiner), samt lokale og globale risikoer ved og konsekvenser av ikke-handling, og igangsettelse av tilsvarende alternative tiltak andre steder, i samme land, eller i andre land.
- > Arbeide for løsninger som møter disse målene på en måte som har en minimal langtidskostnad for samfunn og natur, og som opprettholder et høyt nivå av stabilitet i kraftsystemet og øker den langsiktige forsyningssikkerheten. Videre oppfordrer vi til å etablere effektive og rettferdige metoder som fordeler mellom borgerne de økonomiske fordelene som følge av økt kraftutveksling mellom Skandinavia, med sin høye vannkraftproduksjons- og lagringskapasitet, og Tyskland og andre land med sine økende andeler av vind- og solstrømproduksjon.

Derfor

- > Oppfordrer vi tyske politikere til å fortsette sin innsats for å implementere Energiewende, og til å prioritere rask økning av fornybarandelen og reduksjon av kullforbruket for å kutte klimagassutslippene i tråd med Tysklands ambisiøse klimamål.
- > Oppfordrer vi norske politikere til å gripe den historiske muligheten Norge har til å bli en sentral aktør i den europeiske fornybare elektrisitetsforsyningen gjennom økt energieffektivisering og økt produksjon av fornybar energi. Vi oppfordrer også til å gjøre eksisterende norske vannkraftmagasiner tilgjengelige for å balansere økende mengder vind- og solenergi i andre land.
- > Oppfordrer vi begge lands politikere til å vise lederskap og i praksis demonstrere at de vil ta ansvar for klimarettferdighet og framtidige generasjoner sammen med de mange borgerne og interessegruppene som støtter dem i dette.

¹ Tysklands offisielle 2050-mål er å kutte klimagassutslippene med 80 til 95 prosent sammenlignet med 1990-nivået, og å øke andelen av elektrisitetsforbruk som kommer fra fornybare energikilder til 80 prosent senest innen 2050. Norge har forpliktet seg til å øke den fornybare andelen av det totale energiforbruket (unntatt energibruk i olje- og gasssektoren) til 67,5 prosent innen 2020 og har lovet å bli et karbonnøytralt samfunn mellom 2030 og 2050, avhengig av utfallet av de internasjonale klimaforhandlingene.

Våre land er blant de rikeste i verden.
Hvis ikke vi handler, hvem skal da gjøre det?

Energi Norges støtte begrenser seg til erklæringens innhold på denne siden.

Følgende organisasjoner støtter erklæringen

Norge:

Energi Norge, Framtiden i våre hender, Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norsk klimanettverk, NORWEA, Spire, WWF Norge, YS - Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, ZERO - Zero Emissions Resource Organisation

Tyskland:

Agora Energiewende, Bread for the World – Protestant Development Service, German Environmental Aid, German Renewable Energy Federation, Germanwatch, Naturefriends Germany, Tennet, WWF Germany, Young Friends of the Earth Germany, 100 Prozent erneuerbar stiftung, 50Hertz

Initiert av SEFEP – Smart Energy for Europe Platform

www.jointdeclaration.org
Kontakt: Raffaele Piria · info@jointdeclaration.org

2013

FELLES NORSK-TYSK ERKLÆRING

For et langsiktig
samarbeid for å
fremme fornybar
energi og verne om
klimaet

